ఇందిర

మునిమాపు చీకట్లు చూస్తుండగానే ముదిరి పోయినా బిడ్డ ఇంటికి రాలేదు. అప్పుడే ఇంటికొచ్చిన ఆదిలక్ష్మికి వళ్ళు విరిగి పోయినట్లుగా వుంది. వుండదా మరి ! ! నాలుగొద్దుల నుండీ ఒకటే పిండికొట్టుడు.

డబ్బు గలోల్లకు పండుగలు పబ్బాలు ఎప్పటి సందీ బాగానే జర్గుతున్నాయ్, ఇళ్ళు కడుక్కోడాలు - ముగ్గులేసుకుంటాలు - అరిసెలొండుకుంటాలు - అల్లుళ్ళకు కూతుళ్ళకు బట్టలు కొనడాలు - గట్లనే తన బోటాలకు పిండి కొట్టడాలు - ఇల్లు కడిగి పెట్టడాలు- బూజు దులపడాలు - ఒళ్ళిరిగిపోవడాలు - ఇంటికి రాంగనే జరింత చాయ్ కాచిచ్చి - ఏన్నీళ్ళతో చేతులకు కాపడం పెడతది బిడ్డ - ఇంత అన్నం కూడా వండి వారుస్తుంది. ఈ ఏల ఎక్కడ పనక్కడ్నే వుండె. రాత్రి సంటిది తడిపేసిన బట్టలు కూడ కంపు కొట్టుకుంట అమైన్నె పడున్నాయి.

అమ్మగారిల్లకాడ టీ.వి.గాని సూడబోయిందా ఏం? అట్లబోతే సెల్లెల్ని సంక వేసుకుని బోయేది గదా! వెంకులు గాడ్ని కూడ ఇడిసి బెట్టిపాయె - ప్రక్కింటి అవ్వకాడ చంటిది ఎక్కులు బెట్టి ఏడుస్తోంది.

"ఇంద్ర గెక్కడ కెల్లిందవ్వా!" అనడిగింది ఆదిలక్ష్మి ప్రక్కింటి అవ్వని.

"నాకే మెరుకమ్మా పొద్దుననంగ సంటిదాన్ని నాకాడ బెట్టి పాయింది. కసిన్ని పాలైనా లేవు - బిడ్డ ఒకటే ఏడుపు"

వొళ్ళంతా ఒకటే సలుపు ఆదిలక్ష్మికి. ముందు ఇందిర లేనందుకు కోపం - ఆపైన చీకటిపడ్డారానందుకు భయం - యాదగిరి రెండో ఆట సిన్మా వదిలితేనే గాని ఇంటికి రాడు. - వచ్చినా తిన్నగా రాడు - వచ్చి సరిగ్గా యింత తిని పడుకోడు - ప్రతి రాత్రీ తిరణాలే - జాగారమే - ఇవ్వాళ తనూ మజ్జిగన్నం తిని చంటిదాన్ని ప్రక్కనేసుకుని కంటి నిండా నిద్రపోవాలని ఆశ పడుతూ వచ్చింది. పొద్దుట్నించీ కడగని గిన్నెలు, చంటి దాని బట్టలు, ఖాళీ బక్కెట్లు - కుండలు - పొయ్యిలో నిప్పే లేదు - బొటన వేలు చీకి చీకి ఎంకులు శోష కొచ్చి పాత చీరెమీద పడి నిద్రపోయేడు. బిడ్డ ఏమైపాయె? అంత నీరసంలోనూ ఆదిలక్ష్మికి ఏడుపు వచ్చింది. ఆ కాలువ వొడ్డు గుడిసెల్లోని ఇందిరలంతా ఇళ్ళల్లోనే వున్నారు. తన ఇందిర మాత్రం లేదు - దాన్ని చూశామని గానీ ఎక్కడి కెళ్ళిందో తెలుసని గానీ ఎవరూ చెప్పలేదు. భూలక్ష్మి కూతురు ఇందిర, సెంద్రమ్మ కూతురు ఇందిర, దుర్గమ్మ కూతురు ఇందిర, చింతయ్య కూతురు ఇందిర - అందరింట్లోనే వుండె - మరి దీనికేమాయె ! ఎవరైనా ఎత్తుకు పోయిన్రో ఏమో! పన్నెండేళ్ళ బిడ్డ - తండ్రిలాగా నలుపు కాదు - తనలాగా ఎరుపు - అందుకే యాదగిరికి అదంటే కోపం - ఎంకులు గాడిమీద ప్రేమ -

"ఇంద్ర కనపళ్ళేదు - యాడబోయిందో ఏమో - నీకేమన్న ఎరికెనా ? " అనడిగింది పన్నెండు గంటల వేళ ఇంటికొచ్చిన యాదగిరిని -

"నాకేమెరిక, పొద్దుననంగ బోతి - ఇప్పుడొస్తుంటి" అన్నాడు చాలా సరసంగా.

"యాడ బోయుంటదంటావు? ఎవరైనా ఎత్తుకెల్లిన్రంటావా?" ఏడుపు దిగమింగు కుంటూ అడిగింది.

"రాగానే ఏడ్పు మొదలెట్టినావేంటి - పద పద - అన్నం పెట్టు - కడుపు మండుతున్నది - యాడికెళ్తందేం ! రెపొద్దున్నొస్తదిలే - ఏ అమ్మగారింటన్న పడుకుందేమో - టీవి జూసుకుంట - మొగానికి అన్నం పెట్టకుండ నిలదీస్తవ్ - ఏం ఆడదానివంట"

పదిహేనేళ్ళనాడు నల్గొండ నించీ వలస వచ్చి ఈ కాలువ వడ్డు పాకల్లో కాపురం పెట్టిన నాటి నుంచీ యాదగిరి స్వభావంలో మార్పు లేదు. అప్పుడొచ్చిన పదికుంటుంబాల్లో ఏడెనిమిది మంది రిక్షాలు తొక్కేవాళ్ళే - ఇద్దరు ముగ్గురు యాదగిరి లాంటి వాళ్ళున్నా తక్కిన వాళ్ళు పెళ్ళాన్నీ పిల్లల్నీ మంచిగానే జూసుకుంటారు - చెవులకి రెండేసి తులాల గంటీలుతో నల్లపూసల్తో పదీ పదిహేను బంగారు గుళ్ళతో కాళ్ళకి వెండి కడియాల్తో వచ్చింది ఆదిలక్ష్మి. ఇప్పుడు చెవుల గంటీలు లేవు - కడియాలు లేవు - బంగారు గుళ్ళూ లేవు. భూలచ్చిమికున్నాయి. చంద్రమ్మకీ వున్నాయి - సింతయ్య పెళ్ళానికీ వున్నాయి - భూలక్ష్మి తనలాగా పాచిపనికి పోదు.

ఏదో ఇస్కూల్లో ఆయా పని యిప్పించ్చిండు మొగుడు - అప్పుడిక్కడ కొచ్చినప్పుడు తమందరికీ కొత్తగా పెండ్లాయె - పిల్లలు కూడా ఆరేడు నెల్ల ఎడంల పుట్టిన్రు.

అడబిడ్డలందర్కీ ఇందిరలని పెట్టుకోవాలని మనసైంది - ఎందుకైందో అందరికీ ఎరికనె. తమ తల్లులంతా తమకి ఆ లక్ష్మి అనీ ఈ లక్ష్మి అనీ పేర్లు పెట్టుకుని 'లక్ష్మి' అని పిలిస్తే నిజం ఆ 'లచ్మి' పలుకుతుందని ఆశపడ్డారు. మరి తమ కళ్ళ నిండా కలలాయె - కలల మధ్య 'ఇందిర' అని పెట్టుకున్నారు. ఇందిర్లందరికీ ఇప్పుడు పన్నెండేళ్ళొచ్చినాయి - భూలక్ష్మి కూతురు ఇందిర మాత్రం ఇస్కూలుకి పోతది - సెంద్రమ్మ కూతురు తల్లితో పనికి పోతది. సింతయ్య కూతుర్ని అదేదో సినిమా అమ్మగారింట పనికి పెట్టిండు - తన కూతుర్కి ఇంట్లో పనే సరిపాయె - పలక బలపం పట్టంగానే ఎంకులు కడుపున పడె - అడు పుట్టేటేలకు తనకు జబ్బు సేసె. ఈ పిల్లే దిక్కైంది. సంటోన్నీ సూసుకుంట - ఇంట్లో పనీ బయట పనీ సేసుకుంట - ఆరేళ్ళ ఇంద్ర సాయంతోనే - ఎంకులు తరువాత సంటిది పుట్టంగానే ఇంద్రకి ఇంటి పనంత పైబడె - అయ్య రిక్షా తొక్కుతున్నా అమ్మకి కష్టపడక తప్పలేదు. అమ్మ బయటికెడితే ఇల్లు దిద్దుతోందా బిడ్డనే గద మరి - పన్నెండేళ్ళకే నాపసాని అయింది బిడ్డ - ఇల్లూడ్చుడు - నీళ్ళు తెచ్చుడు - బట్టలుతుకుడు - అన్నం వండుడు - పనంతా చేసుకొస్తది - బిడ్డ - ఎక్కడికి పోయినా సంటిదాన్ని సంకనేసుకుని, ఎంకులు గాడి చెయ్యి పట్టుకుని పోతది. వాళ్ళకదే తల్లి.

కాళ్ళు, జబ్బలు, తల మంటలు - పొట్లుదయ్యంలా. పదిశేర్ల పిండి కొట్టింది. నాలుగు రోకళ్ళపోటు - జల్లెడ పట్టుడు -

ప్రతీ ఏటా అరిసెలు తింటూనే - కొట్టిన కూలి పెరిగిందని ఏడుస్తావుంటారు అమ్మగార్లు - పట్టుచీరెల ధరలు పెరిగాయని కాదు - అర్ధ రూపాయికి శేరుబియ్యం కొట్టి పెడితే అరిసెలు ఇంకా రుచిగా వుంటాయేమో మరి - ఐదు రూపాయిలంటే ఏడుపు - మరి తినకుండా వుండొచ్చుగా - తినాలి. చవగ్గా తినాలి - జబ్బలు సలుపులు పుట్టాలి - కానీ అర్ధరూపాయి రోజుల్లో అరిసెలు వండడం గురించి చెప్పీ చెప్పీ వాపోతారు అమ్మగార్లు.

సంక్రాంతి పండగొస్తే ఓ యాభై రూపాయిలు దొరుకుతాయి - ఇంద్రకి రెండు పక్క పిన్నీసులు- తనకి గాజులు- ఎంకులుకి సెడ్డీలు- చంటిదానికి ఒక టోపీ- ఇవ్వన్నీ కొనుక్కోవచ్చని-

రే ప్రొద్దున్నే వెళ్ళాలంట - నీళ్ళు కాచాలట - అమ్మగార్ల అమ్మాయిగార్లు - అబ్బాయిగార్లు తలంట్లు పోసుకుంటారు - భోగిమంటలేస్తారు -

వాళ్ళకన్నీ అందించుకుంట - అక్కడుండాలి.

ఇంద్ర ఏమాయె! యాడికి బోయింది బిడ్డ !

యాదగిరి అప్పుడే గుర్క బెడుతుండు - పగలంత రాత్రంత రిక్షా తొక్కుడు - ఆ పైన సారా తాగుడు - పెళ్ళాన్ని తిట్టుడు - మరీ కోపం వస్తే తన్నుడు - ఇదిగో ఇలాగ గుర్క పెట్టి నిద్ర - ఇన్నాళ్ళనుండీ ఇదే దినచర్య -

"బిడ్డ గురించి కదిలించి అతనిచేత దెబ్బలు తినే ఓపిక యివ్వాళ లేదు " అనుకుని నోర్మూసుకుని పడుకుంది ఆదిలక్ష్మి-

తెల్లవారి పనికి పోతూ "బిడ్డ సంగతి కనుక్కుంటావా లేదా ?" అని యాదగిరిని ఓసారి హెచ్చరించింది.

దినమాయె - రెండు దివనాలాయె - మూడాయె - ఇంద్ర జాడలేదు - పోలీసు రిపోర్టి వ్వమంటే యాదగిరి వినడంలేదు - ఇంద్ర లేకుంటే పొయ్యిలో నిప్పులేదు - సంటిదాని కంటికి కునుకులేదు. ఎంకులుకి స్నానం లేదు - ముక్కు, జుత్తూ అంటలు కట్టాయి వాడికి -

కనుము పండగనాడు అమ్మగారిళ్ళల్లో కోళ్ళు కోసుకుంటున్న వేళ - కంటికి కడివెడుగా ఏడ్చి

"నువ్వు పోలీసులకి చెబుతవా ! నన్నెల్లమంటావా ? "

అని నిలదీసింది ఆదిలక్ష్మి - మొగుణ్ణి -

యాదగిరి ఆదిలక్ష్మి మొహంలోకి నిదానంగా చూసి బీడీ వెలిగించేడు -

"రెండు నెల్లనాడు ఎంకులు గాడికి వారం రోజులు జరం వచ్చింది - డాక్టరుదగ్గర మందులు నేనిప్పించిన్నా? నువ్విప్పించినవా ? ఎంతైందనుకున్నవ్!" అన్నాడు -

ఆదిలక్ష్మికి అర్థం కాలేదు -

"వందైంది - అప్పు జేసిన్ను - మొన్న సంటిదాని బంక ఇరోసనాలకెంతైందను కుంటున్నావు? నూట యాభై రూపాయిలు - రెండు నెల్ల కిందట నీ సెల్లీ బావా వచ్చిన్రు యాదున్నదా ? కోడి కోసినవా లేదా? రెండొద్దులుండి ఎల్లిన్రా - రెవికెట్టినవా లేదా ? వంద రూపాయిలు - ఈ కర్చంతా ఎవడిచ్చిన సొమ్మనుకున్నవ్!" యాదగిరి గప్పు గప్పు బీడీ పొగ వదులుతూ చాలా నాటకీయంగా చెబుతున్నాడు-

"సంటిదాన్ని ఇరోసనాలని అమ్మగార్నడిగినా జీతంల వంద తెచ్చిన - ఎంకులు గాడి జరానికి పంతులమ్మ గార్నడిగి నూటేభై తెచ్చి నీచేతికిచ్చిన - మా సెల్లి వచ్చినప్పుడు నాకాడ చిల్లరంతా పోగేసి రయిక తెమ్మని నీకే వంద యిచ్చిన - ఇంతకొస్సెందుకయ్యింది అంతా అబద్ధమే! ఇంతకీ ఇంద్ర మాటంటే అప్పుల్సంగ తెందుకంట-"

"అదే సెబుతుంటే అడ్డు తగుల్తావు - నువ్వు యిచ్చిన పైసలెడబోయినయ్యే - నేనైతే సింతయ్య కాడ అప్పు జేసిన - రోజు రోజు సతాయిస్తుండు -"

"అందుకని-"

"అందుకని ఏలూరు రోడ్డు అమ్మగారి పిల్లలకి రిక్షా ఏస్తాజూడు - ఆ అమ్మగారి అక్కగారి దగ్గర అయిదొందలు ఎడ్వాన్సు తీసుకుని ఇంద్రని అయిదారాబాద్ పనికి పంపేశాను - అప్పు తీర్చినా - అయిదు నెలలకి నీ బిడ్డ మళ్ళీ నీ దగ్గరికొస్తది - ఏసం కాలం సెలవులకి - ఇంక లొల్లిపెట్టక నోర్మూసుకో-"

ఆదిలక్ష్మి కుప్ప కూలిపోయింది -

"మూడు రోజుల నుండి నెత్తి పగలకొట్టుకుంటూ వుంటే ఎందుకు చెప్పలా ?" అని అరిచింది -

"నాయిష్టం - చెప్పలేదు - ఏం చేస్తావిప్పుడు?' అవును - ఏం చేస్తుందిప్పుడు ? ఏం చేయగలదిప్పుడు? ఆదిలక్ష్మి కళ్ళు కట్టలు తెంచుకున్నాయి -

"బిడ్డని తాకట్టు పెట్టినవయ్యా! ఎంత మంచి నాయనవు - రేపొద్దున నన్ను కూడా అమ్ముకుంటవు - నాకు సెప్పకుండా ఎంత పన్జేసినవయ్య -"

"తాకట్టు పెట్టిన్నా?- మరి సింతయ్య మాటో? తన బిడ్డని సినిమా అమ్మగారింట్లో వుంచ లేదా? అది తాకట్టా - నెలకి రెండొందలు తెచ్చుకుంటున్నాడు "

యాదగిరితో వాదన పెట్టుకోడం ఎంత భయంకరమో ఆదిలక్ష్మికి తెలుసు -

పయిట సెంగు నోట్లో కుక్కుకుని ఏడుస్తోంది ఆదిలక్ష్మి - "ఎందుకట్ల ఏడుస్తవు? పాణాలు బోయినట్టు- బిడ్డ వాళ్ళకాడనే సుఖం గుంటది - పొద్దున్న నాష్టా - మధ్యాహ్నం అన్నం- రెండు పూట్లా చాయ్ - వాళ్ళ పిల్లల్తో పాటు సిరుతిండి - సాయంతరం టి.వి. - కావల్సినన్ని పాత చొక్కాలిస్తారు - తీపరమాయెనాగెట్ల? ఇక్కడ కంటే అక్కడే మంచి గుంటది దానికి - ఊర్కె ఏడ్వమాక - " అన్నాడు యాదగిరి గుప్పు గుప్పున పొగ వదులుతూ- "ఆ మాయంతా నాకు తెల్సులేవయ్యా - ప్రొద్దున్న నాష్టా ఏమిస్తరో - పిల్లల్తో పాటు సిరుతిళ్ళు ఏం బెడుతరో - నిన్నటి వన్నీ ఫ్రిజ్‌లో పెట్టి తినగా తినగా మిగిలినయ్యన్నీ ఇస్తరు - సిరు తిళ్ళు పళ్ళాళ్ళో వదిలేసిన యన్నీ పోగుసేసిస్తరు - టి.వి. లు సూడనిస్తరా ? కసురుకుంటరు - పదేళ్ళ పోరి తోనే యాభై ఏళ్ళ దానిపని చేయిస్తరు - ఆళ్ళిచ్చే వంద రూపాయిలకు నాలుగు రెట్లు పని చేయిస్తరు - నేను పెట్టలేకనా ఊర్కుంటిని? అమ్మగార్లంతా ఎప్పటి సందో అడుగుతుంటే-'

"అబ్బో నువ్వు కూసోబెట్టి పోషిస్తున్నవు? ఉచ్చ గుడ్డలుతికిస్తున్నవ్ - అన్నం వండిస్తున్నవ్ - బిడ్డల పాలనంత దానికే మళ్ళా - నువ్వేమన్నా గూకోబెడుతున్నావా అంట అక్కడైతే వంద రూపాయలొస్తయ్ నువ్వేం యిస్తున్నవ్ - ఇంటెడు పని చేయించి -" ఈ సవాలుకి ఆదిలక్ష్మి దగ్గర జవాబు లేదు - అవును - సంటిది రాత్రి ఖరాబు చేసిన బట్టలన్నీ ఇంద్రే కాలవ కాడ ఉతుక్కొస్తది - పొయ్యిలో నిప్పు రాజేసి అన్నం వండుతది - ఇల్లు జిమ్మి

- నల్లకాణ్ణుంచి నీళ్ళు లెచ్చి గాబుల్ల పోస్తది - తనకిన్ని ఏణ్ణీళ్ళు పోస్తది - ఎంకుల్ని సంటిదాన్ని కనిపెట్టుకునుంటది - అది తన బిడ్డకాదు - తనకి తల్లి - తానేమిస్తది - రాత్రి ఇంటికొచ్చి నాక సంటి దాన్ని ప్రక్కలో ఏసుకొని పడుకుంటే అటు ప్రక్క ఇంద్ర తన నడుం మీద సెయ్యేసి పడుకుంటది - కాళ్ల మీద ఎంకులు నిద్రపోతాడు -

ఆదిలక్ష్మికి ఏడుపొచ్చింది. బిడ్డని పనికి బెట్టి అప్పుతీర్చిన దరిద్రం మీద కోపం వచ్చింది - ఆ అప్పు చేసిన యాదగిరి మీద కోపం వచ్చింది. యాదగిరి అలవాట్ల మీద కోపం వచ్చింది. అన్నింటికన్నా ఎంత కష్టపడినా కడుపునిండని దారిద్ర్యం మీద కోపం వచ్చింది - 'ఇందిర' పేరు పెట్టుకుని మురిసిపోయిందే గాని ఒక్కనాడన్నా దానికి బలపం పుల్ల యిచ్చి రాసుకోపొమ్మందా, లేదు - తన వల్ల కాలేదు - ఇందిర లేని బండి తను లాగ లేదు. తను పనికి పోక పోతే కడుపునిండదు - ఆ మాట కొస్తే యాదగిరి తాగకపోయినా అతని సంపాదనతో కడుపులు నిండవు - రిక్షా కిరాయిలు పెంచినకొద్దీ ధరలు పెరుగుతాయి - ధరల పెరగుదల ఆపడం ఎవరి చేతాకాదు - రిక్షాలు బేరం చేస్తారు. సిటీ బస్సులు ఎక్కుతారు - మరీ తక్కువ బేరానికి లాగలేక - అనుకున్న ఆదాయం రాదు - ఈ బతుకులింతే అనుకుని ఓ వారం రోజులు ఏడ్చి, ఏడ్చి ఆ ఇద్దరు బిడ్డల పని తనే చేసుకుని పనికి పోవడం అలవాటు చేసుకుంది ఆదిలక్ష్మి. రోజులు గడిచిన కొద్దీ పన్నెండేళ్ళ తన బిడ్డ పెద్ద నాపసానిలా తననెంత అనుకున్నదీ అర్థం అయింది. ఆదిలక్ష్మికి - ఈ చిన్న గుడిసెలోనే ఇంత పనుంటే పట్నంలో పిల్ల చేత ఎంత చేయిస్తున్నారో నని ప్రతి రోజూ తలచుకుని తలచుకుని ఏడ్చేది ఆదిలక్ష్మి -

ఆ వేళ సాయంత్రం పని నుంచీ వచ్చి దిగులుగా సంటి దానికి తిండి తినిపిస్తున్న వేళ సింతయ్య ఇంట్లోంచి అరుపులు వినబడ్డాయి - ఆ గుడెసెల్లో కాస్త వున్నవాడు సింతయ్యే - అతని పెళ్ళాం వంటి మీద రెండు తులాల బంగారం - అతనింట్లో ఇత్తడి - స్టీలు గిన్నెలు వున్నాయి - ఎప్పుడైనా పదీ పరకా అప్పులు ఇస్తారు వాళ్ళు - అరుపులేమిటోనని సంటిదాన్ని ఆమైనే గుండెలకి అద్దుకుని అటు పరిగెత్తింది ఆదిలక్ష్మి - సింతయ్య కూతురు ఇంటికొచ్చింది - బిడ్డ బాగా నలిగిపోయింది - సినిమా అమ్మగారింట్లో ఐదువందల రూపాయలు పోయాయి - ఎలా పోయాయో ఎవరికీ తెలీదు - ఇందిర బుట్ట తీస్తే అందులో యాభై రూపాయలు దొరికాయట - రెండు అంటించి తిట్టి వదిలిపెట్టేరు - అంతేకాదు పిల్లల ఆట వస్తువులు కూడా దొరికాయట. "దొంగ పిల్లతో ఏం పని చేయించుకుంటాం చెప్పు చింతయ్యా !" అని అమ్మగారు బాధపడ్డారు.

ఇంటికొచ్చి చింతయ్య ఇందిర్ని తెగ బాదేడు - భార్య అడ్డం పోయినా ఆగలేదు - అతని భార్య అరుస్తోంది - ఇందిర ఏడుస్తోంది. చింతయ్య చిందులు తొక్కుతున్నాడు.

ఆదిలక్ష్మికి చప్పున తన బిడ్డ గుర్తుకొచ్చింది. ఎక్కడ అయిదరాబాదు ? ఎక్కడి బెజవాడ ? బిడ్డను ఓసారి చూడ వీలుకాని పరిస్థితి - "ఎంత పని చేసినావయ్యా" అని మళ్ళీ యాదగిర్ని తిట్టింది ఆదిలక్ష్మి- ఈ మధ్య సంటిదానికి బంక విరేచనాలు చుట్టుకున్నాయి - సరిగా చూసే వాళ్లు లేక మట్టితినీ - మురికినీళ్లు త్రాగీనూ - ఎంకులు గాడి జుత్తు నిండా పేలు లుక లుకలాడుతున్నాయి - అంటలు గట్టిపొయింది జుత్తు -

ఏసంకాలం ఎప్పుడొస్తుంది - సెలవులు ఎప్పుడొస్తాయి ఇందిర ఎప్పుడొస్తుంది అని కంట్లో వత్తులు వేసుకుని కూర్చుంది ఆదిలక్ష్మి-

ఆరోజు సాయంత్రం -

రుతువు కాని రుతువులో ఆకాశం నిండా నల్ల మబ్బులు ముసురుకుని, కుంభ వృష్టి కురవడానికి సిద్ధంగా ఉంది. చంటిది చంక దిగక ఆదిలక్ష్మి కి కాళ్ళూ చేతులూ ఆడడంలేదు - పొయ్యిలో కట్టెలు మండక మొరాయిస్తున్నయ్ - వర్షం వస్తే పొయ్యి తడుస్తుందని తొందరపడుతోంది ఆదిలక్ష్మి - అన్నం కుండ దించేస్తే చాలు - వర్ష ంవచ్చినా ఫర్వాలేదు - పిల్ల గుక్కపట్టి ఏడుస్తూనే వుంది - అప్పుడు వాకిట్లో నిలబడింది ఓ ఆకారం-

చిరిగిపోయి, మాసిపోయి, బొగ్గు గనిలో పనిచేసి వచ్చిన దాని గౌనులాగా ఉన్న చాలీ చాలని గౌనుతో - మొన్న మొన్న గుండు చేయించుకుని ఇప్పుడిప్పుడే వస్తున్న గడ్డిపరక లాంటి జుత్తుతో పీక్కు పోయిన కళ్ళతో - లోతుకు పోయిన బుగ్గల్తో చేతిలో చిన్న సంచితో నిలబడిపోయింది ఓ పిల్ల - ఏడెనిమిదేళ్ళ పిల్ల -

"అమ్మా -" అని పిలిచింది -

"వెళ్ళమ్మా - ఎళ్ళు మాకే తినడానికి తిండి లేదు నీకేం పెడతాం - మధ్యాహ్నం అన్నం కూడా లేదు - అమ్మగార్లు అన్నాలు ఫ్రిజ్జుల్లో దాచుకొని తింటం నేర్చారు" అని అరిచింది ఆదిలక్ష్మి -

"అమ్మా" అంది ఆ పిల్ల ఈ సారి ఏడుపు గొంతుతో "ఎళ్లమంటే నీక్కాదే-" అని అక్కడకొచ్చింది ఆదిలక్ష్మి. సంచీ క్రిందపడేసి ఆదిలక్ష్మిని చుట్టుకుని బావురుమంది ఆ పిల్ల -

బారెడు వెడల్పు జడ - అంతంత లేసి కళ్ళు , వస్తున్న వయస్సును సూచించే బుగ్గలు - కళ్ళనిండా ప్రేమ అలా అయిదు నెలల నాడు వెళ్ళిపోయిన ఇందిరేమో యిది ? ?

అవును - ఇది ఇందిరే ! !

"బిడ్డా!" అని ఒక్క అరుపు అరిచింది ఆదిలక్ష్మి.

"అళ్ళకి సెప్పకుండా పారిపోయొచ్చిన - అక్కడ్నుంచి ఎతుక్కుంట రాటానికి పది రోజులు పట్టింది - దిమ్మ దిరిగిన నమ్మా -" వెక్కులు పెడుతూ చెప్పింది ఇందిర.

"ఎలా వచ్చావు బిడ్డా? డబ్బులు దొంగిలించావా ? వాళ్లెట్ల చూసిన్రమ్మా నిన్ను - ఈ గుండేమిటి తల్లీ - ఈ గౌనేమిట్రా నాన్నా - అయ్యోనా బిడ్డా - " ఇవేవీ అవలేదు ఆదిలక్ష్మి

'అమ్మా ఇంకెప్పుడూ నన్నెక్కడికీ పంపకమ్మా -' అని తల్లిని బ్రతిమలాడలేదు ఇందిర.

ఆ కాలవా, ఆ గుడిసే - తమ్ముడు, తల్లీ, చెల్లీ ఇవ్వన్నీ మళ్ళీ తనకి దక్కినందుకు బిడ్డా, పోయినా ప్రాణం తిరిగొచ్చినందుకు తల్లీ, ఒకర్ని చుట్టుకొని ఒకరు తనవి తీరా ఏడ్చి ఏడ్చి తృప్తి పొందారు -

(ఆంధ్రజ్యోతి దీపావళి ప్రత్యేక సంచిక 1990)